

Інтеграція цілей сталого розвитку в освітній процес як провідний чинник підготовки вчителя історії та громадянської освіти

Олександр Олійник,
Олена Солошенко

Питання сталого розвитку є стратегічним орієнтиром для людства: впровадження принципів сталості дозволяє ефективно боротися з бідністю та нерівністю, забезпечувати гідні умови життя для кожної людини, створювати необхідний баланс між економічним зростанням, соціальним добробутом та екологічною безпекою і розвитком інноваційних технологій.

Сталий розвиток в буквальному розумінні — це «цілеспрямований процес гармонізації соціальних, економічних та екологічних аспектів, спрямований на ефективне використання, збереження та поступове відновлення природного середовища, що створює умови для досягнення високого рівня якості життя населення» [17, с. 417].

Сучасна вища освіта традиційно орієнтована на формування інтелектуального та ціннісного фундаменту у здобувачів освіти. Однак стрімке загострення глобальних викликів обумовлює необхідність трансформації підходів до організації та змістовного наповнення освітнього процесу в закладах вищої освіти. Сьогодні актуальним є створення нової концепції, яка забезпечить мобільну трансформацію глобального освітнього простору таким чином, щоб він міг формувати фахівців відповідно до інноваційних запитів з метою швидкого реагування на досягнення цілей сталого розвитку [1, с. 11].

Освіта є фундаментом для впровадження принципів сталого розвитку в життя. Вона покликана інтегрувати екологічну відповідальність, соціальну справедливість та економічну ефективність у свідомість кожного здобувача освіти.

Вивчення змісту, принципів та особливостей впровадження питань сталого розвитку в освітню діяльність закладів вищої освіти в останні роки стало актуальною дослідницькою панеллю. В наукових дослідженнях А. Сабовчика, А. Поповича, Л. Горшкової [3, 17] проаналізовано концепцію сталого розвитку, висвітлено її теоретичне підґрунтя, етапи світового становлення та особливості впровадження в українських реаліях.

В статтях Н. Внукової, Г. Мелеганіч, П. Воробієнко [1, 2, 9] аргументовано доводиться думка, що освіта задля сталого розвитку формує нове мислення, надає необхідні знання та розвиває особистісні якості, які дозволяють кожному свідомо впливати на розвиток суспільства та брати відповідальність за майбутнє. Ряд досліджень визначають шляхи та методи інтеграції принципів сталого розвитку в діяльності закладів вищої освіти, що є стратегічно важливим для формування конкурентоспроможних фахівців, здатних розв'язувати комплексні глобальні завдання, та сприяє підвищенню якості освітнього процесу [8, 18, 22].

Окремо варто звернути увагу, що науковий наратив останніх років доповнився науковими статтями О. Дацків, І. Задорожної, Г. Цигури, М. Коломієць, В. Харламенко, що вивчають шляхи реалізації основних цілей сталого розвитку при підготовці вчителів різних спеціалізацій [4, 7, 21]. Результати цих досліджень доводять, що розробка та впровадження освітніх компонентів з проблематики сталого розвитку, дозволяють сформувати необхідні компетентності, ціннісні орієнтири та моделі поведінки майбутніх вчителів, які будуть ретранслювати відповідні знання в освітньо-виховний процес в ЗЗСО.

Таким чином, в останні роки науковцями проведені ґрунтовні дослідження широкого кола питань щодо впровадження ідей сталого розвитку в освітній простір закладів вищої освіти. Проте, в науковому дискурсі недостатньо уваги приділено вивченню специфіки реалізації цього процесу при підготовці фахівців галузі «Історія та громадянська освіта».

Мета статті: проаналізувати особливості шляхів інтеграції цілей сталого розвитку в систему підготовки вчителів історичної та громадянської галузі (на прикладі змісту освітніх компонентів щодо підготовки вчителів на факультеті історії і права ХНПУ імені Г.С. Сковороди).

Висвітлення питань теми ґрунтується на нормативних документах, що складають правову базу трансформації та модернізації освіти, визначають сучасні вимоги до професіограми вчителя [10, 11, 15], розкривають основний зміст, завдання та індикатори досягнення цілей сталого розвитку в Україні на період до 2030 р. [5, 16, 19].

У вересні 2015 р. Генеральна Асамблея ООН прийняла Резолюцію «Перетворення нашого світу: Порядок денний в галузі сталого розвитку на період до 2030 року». Підтримуючи цю резолюцію, керуючись національними інтересами України у сфері сталого прогресу суспільства та держави, що спрямований на покращення якості життя кожної особистості та безумовне

дотримання фундаментальних прав і свобод людини, в 2019 р. було видано Указ Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року», що став орієнтиром для забезпечення збалансованості економічного, соціального та екологічного вимірів сталого розвитку держави і в якому був вказаний перелік 17 цілей сталого розвитку [19].

У листопаді 2024 р. Розпорядженням Кабінету Міністрів України були окреслені завдання щодо досягнення Цілей сталого розвитку та відповідні індикатори їх досягнення [16]. Успішна реалізація цих завдань неможлива без модернізації змісту освіти, тому осмислення та імплементація питань сталого розвитку в освітній процес є фундаментом для її трансформації. В «Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки» наголошується, що «для збереження і примноження потенціалу системи вищої освіти, її спроможності формувати якісний людський капітал і забезпечувати інноваційні процеси у суспільстві необхідно визначити стратегічні пріоритети на найближче десятиліття з урахуванням ... завдань сталого розвитку» [15].

Інтеграція цілей сталого розвитку в систему підготовки вчителів є пріоритетною, оскільки вони формують ціннісний світогляд майбутніх поколінь. Підготовка вчителя галузі знань «Історія та громадянська освіта» спрямована на опанування підходів та методів інтеграції змісту цілей сталого розвитку в контекст суспільствознавчих дисциплін. До прикладу, при вивченні історичних курсів підкреслюється, що історичний досвід людства (боротьба з бідністю, нерівністю, екологічними кризами) стає ключем до розуміння цілей сталого розвитку. В свою чергу, практико-орієнтоване навчання дозволяє майбутнім фахівцям трансформувати зміст теоретичних знань у систему навчальних кейсів, забезпечує оволодіння ними методик створення міждисциплінарних проєктів, що стимулює критичне мислення та громадянську активність у досягненні глобальної безпеки та соці-

альної справедливості. Отже, змістовне переформатування навчального матеріалу відповідно до засад сталого розвитку певних тем освітніх компонентів дозволяє майбутнім вчителям отримати знання, навички та досвід, який буде в подальшому реалізовано в освітньо-виховному процесі НУШ. Такі вимоги закріплені і в описі трудових функцій професійного стандарту «Вчителя закладу загальної середньої освіти» [11, с.20].

Важливо наголосити, що зміст історичної освіти в сучасних ЗЗСО формує ключові компетентності учнів шляхом реалізації наскрізних (інтегрованих) змістових ліній як-то: «громадянська відповідальність, культурна самосвідомість, інформаційне середовище, екологічна безпека і сталий розвиток, цінності й моральність тощо» [10]. Важливо наголосити, що, опановуючи принципи сталого розвитку під час навчання, майбутній вчитель отримує ґрунтовну та багатовекторну професійну підготовку, що дозволить йому транслювати отримані знання та пріоритетні цінності учням НУШ. Впровадження нових підходів щодо інтеграції цілей сталого розвитку у освітній процес ЗВО забезпечує відповідність професійної підготовки європейським стандартам та вимогам сучасності.

Наразі, «в освітню практику університетів України необхідно здійснити комплексний підхід, який включає як зміни на рівні навчальних програм, так і на інституційному рівні, так і в інфраструктурі навчальних закладів. Одним із важливих аспектів є введення міждисциплінарних навчальних програм, які зосереджуються на сталому розвитку і охоплюють питання екології, економіки, соціальних наук і технологій. Це дозволить формувати у студентів не тільки необхідні професійні навички, а й глибоке розуміння важливості сталого розвитку» [8, с.1].

На факультеті історії і права ХНПУ імені Г. С. Сковороди в зміст певних освітніх компонентів впроваджуються теми, питання, практичні кейси щодо реалізації цілей сталого розвитку, змінюється век-

тор подачі матеріалу, акцентується увага на тих глобальних викликах сучасності, які є змістовними та логічними в межах навчальних дисциплін щодо підготовки вчителя історії та громадянської освіти. До прикладу, Освітня програма «Історія та суспільствознавство в закладах освіти» зі спеціальності А4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта) щодо підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти [14] забезпечує реалізацію стратегій сталого розвитку через низку теоретичних та практичних підходів у відповідності до завдань досягнення Цілей сталого розвитку [16]. Розглянемо деякі із них. У контексті реалізації Цілі 4 «Якісна освіта» особлива увага приділяється завданню щодо розбудови в закладах освіти сучасного інклюзивного середовища. Важливість інтеграції дітей з особливими освітніми потребами (ОПП) до єдиного освітнього простору обумовили оновлення змісту професійної підготовки майбутніх педагогів, зокрема формування інклюзивної компетентності вчителя, що дозволяє успішно долати бар'єри у навчанні та вибудовувати ефективну взаємодію з усіма учасниками освітнього процесу. Практична перспективність активного залучення таких учнів у навчальний процес актуалізувала вивчення «інклюзивної складової» організації освітнього процесу в межах навчальних дисциплін «Методика навчання дисциплін громадянської та історичної освітньої галузі» та «Методика викладання правознавства». Міждисциплінарний підхід забезпечується поєднанням технічної складової при вивченні навчальної дисципліни «Провайдинг освітніх технологій» (здобувачі набувають навичок створення інтерактивних мультимедійних та аудіоресурсів) і теоретичної — наповнення цих ресурсів конкретним матеріалом з предметів галузі знань. Майбутні вчителі опановують новітні інтерактивні методики викладання історії, громадянської освіти та суспільствознавчих дисциплін з використанням цифрових ресурсів, які є результативними при роботі з учнями

всього класу. Для учнів з ООП важливо створити візуалізований/наочний макет для адаптації і засвоєння змісту предметів. Це може бути іконографіка, ментальні карти як варіант систематизації та узагальнення матеріалів. Прикладом слугує вивчення історичних подій через візуальні часові лінії, які підвищують якість сприйняття інформації учнями, що потребують особливої підтримки у навчанні. Разом із тим, здобувачі освіти на практичних заняттях моделюють ситуації уроку з використанням неінтерактивних методів, які мають переваги для активізації навчальної діяльності та засвоєння матеріалу уроку учнями з ООП. До прикладу, це описово-конструктивний метод, аналітичний та стандартний опис, що передбачають спілкування «вчитель — учень» [13, с. 29–30]. Крім того, приділяється увага відпрацюванню навичок здобувачів освіти щодо формування інклюзивної культури класу, зокрема, проведення «уроків доброти», виховання емпатії однокласників, щоб дитина з ООП відчувала себе прийнятою та безпечною.

Реалізація завдання Цілі 4 щодо створення у закладах освіти сучасного інклюзивного освітнього середовища також пов'язана із навчальною дисципліною «Правове регулювання освітньої діяльності». В межах навчальної дисципліни здобувачі освіти вивчають нормативно-правову базу освітньої сфери, приділяючи особливу увагу тим статтям законів, що визначають зміст та особливості інклюзивної освіти. До прикладу, це статті 12, 20, 26 Закону України «Про повну загальну середню освіту», які дозволяють вчителю аргументовано представляти інтереси учнів з ООП та відстоювати власну професійну позицію в роботі з ними [6]. Важливим є вивчення «Національної стратегії розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року», зокрема змісту Операційного плану заходів з реалізації стратегії у 2024–2026 роках [12]. Для закріплення знань нормативних документів здобувачі освіти отримують практичні завдання. До прикладу:

сформулювати та обґрунтувати «дорожню карту» основних принципів роботи з учнями ООП, спрямовану на створення безбар'єрного простору, де фокус уваги зміщується з обмежень учня на розвиток його сильних сторін та потенціалу.

тже, знання законодавства є невід'ємною частиною професійного стандарту, фундаментом компетентностей сучасного вчителя. Розуміння законів дозволяє педагогу чітко усвідомлювати права, обов'язки та межі відповідальності всіх учасників освітнього процесу відповідно, гарантувати та забезпечувати учням з ООП їх право на рівний доступ до якісних знань, ефективної протидії булінгу та створення безпечного психологічного клімату у межах класу, де учні з ООП є невід'ємною частиною колективного навчання.

Ціль 4 передбачає реалізацію завдання щодо забезпечення доступу дітей до позашкільної освіти. Випускники факультету працюють в Центрах туризму та краєзнавства, очолюють гуртки з національно-патріотичної, історичної та суспільствознавчої проблематики, зокрема у відділеннях Малої академії наук, здійснюють освітню діяльність в інших закладах неформальної освіти. Відповідно, перед випускниками факультету стоїть завдання бути кваліфікованими фахівцями, щоб стимулювати у школярів пізнавальний інтерес, надихати на науковий пошук, мотивувати до практичної діяльності поза межами шкільної програми. Практична імплементація цього завдання на факультеті втілена в роботі наукових гуртків [20], участі здобувачів освіти в конкурсах наукових робіт, конференціях, методичних семінарах та інших заходах. Така активність майбутніх вчителів — це етап формування вчителя-дослідника, який зможе стати справжнім наставником для своїх гуртківців. Високий рівень фахової майстерності керівника гуртка є ключовим чинником залучення молоді до позашкільної освіти, головним стимулом інтересу дітей до активного інтелектуального пошуку та саморозвитку.

Наступне завдання Цілі 4, а саме — сприяння утвердженню української національної та громадянської ідентичності, реалізується в межах широкого кола освітніх компонентів ОП «Історія та суспільствознавство в закладах освіти»: «Історія державотворення України в контексті європейської цивілізації», «Основи демократії і громадянське суспільство», «Націогенез та формування української ідентичності», «Теорія держави і права», «Краєзнавчі студії», історичні навчальні дисципліни. Проте, реалізація поставленого завдання комплексно забезпечується при викладанні «Громадянської освіти». Саме її інтегрований характер та міждисциплінарне спрямування забезпечують системну імплементацію інших завдань щодо втілення цілей сталого розвитку. «Громадянська освіта» передбачає ознайомлення здобувачів із процесами глобалізації та глобальними проблемами людства, які і обумовили вибудовування концепції сталого розвитку. Так, Ціль 5 «Гендерна рівність» в освітньому процесі досягається у втіленні наступних завдань: забезпечення реалізації ефективної державної політики у всіх сферах життєдіяльності суспільства для зменшення проявів нерівності жінок та чоловіків і недопущення дискримінації; зниження рівня насильства за ознакою статі та домашнього насильства, забезпечення ефективного запобігання його проявам та надання своєчасної допомоги постраждалим; забезпечення наскрізності принципів гендерної рівності в освіті [16]. В межах «Громадянської освіти» означені завдання імплементуються при вивченні тем: «Цінності демократії та їх інституційне забезпечення в українському суспільстві», «Людина в соціокультурному просторі», «Громадянська освіта як чинник формування громадянської ідентичності особистості», «Громадянське суспільство та правова держава як фундамент демократії», «Права і свободи людини в контексті громадянської освіти». Навчальний матеріал тем дозволяє здобувачам усвідомити недопустимість будь-яких проявів

насильства чи дискримінації як антидемократичних явищ, зрозуміти правові механізми протидії ним, перетворюючи норми закону на свідому модель поведінки.

Варто зазначити, що провідна проблематика Цілі 5 вивчається в межах інших освітніх компонентів, як-то: «Конституційне право України», «Основи демократії і громадянське суспільство», «Основи галузевого законодавства», «Охорона праці в галузі освіти», що транслиють принципи гендерно-чутливого та недискримінаційного суспільства. Набуті теоретичні знання підкріплюються практико-орієнтованими завданнями, що спрямовані на формування у здобувачів навичок розпізнавати несправедливість та ефективно їй протидіяти в межах правових норм та демократичних цінностей українського суспільства.

Є поріднені завдання (запобігання проявам дискримінації в суспільстві та забезпечення рівних прав та можливостей різних вікових груп) має Ціль 10 «Скорочення нерівності» [16]. Її реалізація впроваджується тотожними освітніми компонентами. Інші завдання Цілі 10: сприяння зменшенню різниці в рівні доходів населення; забезпечення доступності послуг соціальної сфери; сприяння гідному пенсійному забезпеченню — є предметом обговорення при вивченні тем: «Громадянська освіта як інструмент сталого економічного розвитку та підвищення добробуту суспільства», «Сутність та складові ринкової економіки сучасного суспільства. Соціальний захист населення», «Економіка домогосподарства». Теоретичний матеріал дозволяє здобувачам сформулювати комплексне бачення соціально-орієнтованої економіки, зокрема, соціального захисту як гарантованого механізму забезпечення гідного життя та соціальної безпеки кожного громадянина, усвідомити важливість та відповідальність впливу на формування соціальної справедливості в суспільстві. На практичних заняттях глобальні завдання Цілі 10 переводяться у площину практичного досвіду. До прикладу, здо-

бувачі освіти набувають компетентності фінансової грамотності, розв'язуючи кейси: «Бюджетне планування та медична страховка», «Реформа пенсійної системи: солідарність vs накопичення», «Соціальний ліфт для родини в кризі» та інші. Використання освітнього підходу практико-орієнтованого навчання готує майбутнього вчителя до ролі модератора суспільних змін, який зможе набагато ефективніше пояснити своїм майбутнім учням складні взаємозв'язки між економікою, правом та людською гідністю.

Щіль 11 «Сталий розвиток міст і громад» знайшла відображення в контенті «Громадянської освіти» та навчальних дисциплінах історичного спрямування («Історія державотворення України в контексті європейської цивілізації», «Націогенез та формування української ідентичності», «Краєзнавчі студії») через призму реалізації завдань, а саме, забезпечення збереження та сталого використання культурної та природної спадщини; зменшення негативного впливу територіальних громад на навколишнє природне середовище [16]. Можливі шляхи втілення означених завдань сфокусовані на їх практичній апробації в межах студентських проєктів (до прикладу, «Майбутнє громад: інтегроване управління природною та культурною спадщиною», «Моя громада: збереження традиційного побуту як шлях до екологічного способу життя», «Урбаністична ідентичність: як архітектурна спадщина формує обличчя сучасної української нації»). У підсумках роботи над проєктами здобувачі пропонують дієві кроки для відродження занедбаних культурно-історичних об'єктів, створюють нові туристичні еко-історичні маршрути, стають ініціаторами реальних громадських ініціатив.

Отже, така проєктна діяльність має особливе значення для формування професійної компетентності майбутнього вчителя, здатного впроваджувати глобальні цілі сталого розвитку через призму історичної та громадянської освіти.

Для реалізації Цілі 16 «Мир, справедливість та сильні інститути» при викладанні «Громадянської освіти» серед інших завдань варто зосередити увагу на наступних: сприяння зниженню рівня корупції; підвищення дієвості органів державної влади та органів місцевого самоврядування; забезпечення доступу громадськості до інформації [16]. В темах «Лобіювання інтересів і корупція в громадянському суспільстві: сфера впливу та шляхи подолання», «Громадянська освіта як засіб формування відповідального громадянства у контексті місцевого самоврядування», «Вплив мас-медіа на громадянську активність: роль громадянської освіти у формуванні свідомого медіаспоживання», «Медіа і демократія. Свобода, етика та відповідальність» реалізація поставлених завдань відбувається через розуміння механізмів громадського контролю, що безпосередньо сприяє запобіганню корупційних схем і зниженню рівня зловживань у суспільстві; формування відповідального громадянства у сфері місцевого самоврядування через інструменти прямої демократії; набуття навичок критичного ставлення до поширення інформації та захисту свободи слова тощо. Такий комплексний підхід дозволяє трансформувати освітній простір у платформу впровадження орієнтирів сталого розвитку.

Узагальнюючи результати дослідження, можна стверджувати, що інтеграція Цілей сталого розвитку в освітній процес закладів вищої освіти є стратегічною умовою формування професійної компетентності сучасного вчителя історії та громадянської освіти.

Впровадження концепції сталого розвитку в підготовку майбутніх педагогів дозволяє трансформувати освітній процес із простої передачі знань у систему формування глобальної відповідальності, екологічної свідомості та соціальної етики. Освіта виступає ключовим інструментом набуття компетенцій, етичних орієнтирів та практичних умінь здобувачів освіти, що є провідною умовою для розбудови стабільного суспільства, а імплементація

орієнтирів сталого розвитку — фундамен- тальною передумовою формування педа- гогів, здатних до подолання глобальних викликів сучасності.

Досвід факультету історії і права ХНПУ імені Г. С. Сковороди підтверджує, що найбільш ефективним механізмом засвоєння ЦСР є наскрізна інтеграція їхніх принципів у фахові дисципліни ОП «Історія та суспільствознавство в закла- дах освіти». Це забезпечує готовність майбутніх вчителів до проектування безбар'єрного та безпечного освітнього середовища.

Учитель історії та громадянської осві- ти виступає ключовим агентом змін, який через викладання суспільствознавчих дисциплін здатен транслювати ідеї ста- лості майбутнім поколінням, сприяючи розбудові демократичного суспільства.

Література

1. Внукова Н., Сотська Г. Трансфор- мація освіти для досягнення цілей Ста- лого розвитку — 2030: нова педагогічна парадигма // Вісник кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта ХХІ ст.». 2023. №7. С. 7–21.
2. Воробієнко П.П. Роль освіти в досягненні цілей сталого розвитку ООН // Вісник НАПН України. Наук.-аналіт. доповіді і матеріали. 2023. № 5 (1). С. 1–8.
3. Горошкова Л.А. Освіта для сталого розвитку: теорія, методологія, практика. Київ : БІНПО, 2022. 102 с. URL: <https://binpo.com.ua/wp-content/uploads/2023/10/pdf>
4. Дацків О.П., Задорожна І.П. Впро- вадження освіти для сталого розви- тку у підготовку майбутніх учителів іноземних мов // Пед. академія : наук. записки. 2025. № 20. С. 1–18. URL: <https://pedagogical-academy.com/index.php/journal/article/view/1173/1055>
5. Завдання та індикатори досяг- нення цілей сталого розвитку в Україні на період до 2030 р. URL: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/ind_80/bookmtd-goalsalbum110pagesok-3.pdf
6. Закон України «Про повну загаль- ну середню освіту» // Голос України від 17.03.2020 р. № 50. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>
7. Коломієць М., Харламенко В. Стра- тегії формування у майбутніх учителів технологій компетентностей, спрямо- ваних на досягнення цілей сталого роз- витку // Наук. інновації та передові технології. 2025. № 2(42). С. 1422–1435. URL: <https://enpuirb.udu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/93b46173-5206-4613-aef2-929ce44171ac/content>
8. Кузьмак О. Інтеграція принципів сталого розвитку в діяльності універси- тетів України як інструмент забезпечення якості вищої освіти // Економіка та сус- пільство. 2024. № 69. С. 1–5. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5117/5063>
9. Мелеганич Г. Освітні пріоритети в цілях сталого розвитку ООН до 2030 року: досвід України // Міжнар. наук. вісник. 2022. № 1-2 (25-26). С. 92–101.
10. Наказ МОН «Про затвердження концептуальних засад реформування історичної освіти в системі загальної середньої освіти» № 1072 від 30.07.2024р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1072729-24#Text>
11. Наказ МОН «Про затвердження професійного стандарту «Вчитель закла- ду загальної середньої освіти». № 1225 від 28.09.2024 р. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-profesiinoho-standartu-vchytel-zakladu-zahalnoi-serednoi-osvity>
12. Національна стратегія розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 7 червня 2024 р. № 527-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/527-2024-%D1%80#Text>
13. Олійник О.М., Солошенко О. М. Формування інклюзивної компетентності вчителя галузі знань «Історія і Грома- дянська освіта» як складник професійної майстерності // Новий Колегіум. 2026. № 1 (121). С. 26–33.
14. Освітня програма «Історія та сус- пільствознавство в закладах освіти» зі

спеціальності А4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта) // Сайт ХНПУ ім. Г. С. Сковороди. URL: http://smc.hnpu.edu.ua/files/Osv%D1%96tn%D1%96_programi/Osvitni_programu_bakalavr/2025/Istoriia_ta_suspilstvoznnavstvo_v_zakladakh_osvity.pdf

15. *Розпорядження* Кабінету Міністрів України від 23 лютого 2022 р. № 286-р «Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80#n379>

16. *Розпорядження* Кабінету Міністрів України від 29 листопада 2024 р. № 1190-р «Деякі питання забезпечення досягнення Цілей сталого розвитку в Україні» URL: <https://www.kmu.gov.ua/nras/deiaki-pytannia-zabezpechennia-dosiahnennia-tsilei-staloho-rozvytku-v-ukraini-i291124-1190>

17. Сабовчик А.І., Попович А.М. Визначення поняття та цілі сталого розвитку // Наук. вісник Ужгород. нац. ун-ту. Сер.: Право. 2024. Вип. 86. Ч. 5. С. 415–422. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2025/01/63-1.pdf>

18. Сяська І. Стан реалізації ідей сталого розвитку в теорії і практиці вищої школи // Актуальні питання гуманітарних наук.

Педагогіка. 2023. Вип. 59. Т. 3. С. 230–237. URL: https://www.aphn-journal.in.ua/archive/59_2023/part_3/36.pdf

19. Указ Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» // Офіційний вісник Президента України від 07.10.2019 р. № 21. С. 17. Ст. 890. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>

20. *Факультет історії і права* // Сайт ХНПУ ім. Г. С. Сковороди. URL: <https://hnpu.edu.ua/uk/division/fakultet-istoriyi-i-prava>

21. Цигура Г. Інтеграція тематики сталого розвитку в практику вчителя фізичної культури // Актуальні проблеми дошкільної та загальної середньої освіти. Сер.: Пед. науки. 2024. № 26 (182). С. 139–145. URL: <https://visnyk.chnpu.edu.ua/index.php/visnyk/article/view/614/648>

22. Шевченко І., Дармофал Е. Концепція сталого розвитку закладу вищої освіти: трансформаційний аспект // Укр. пед. журн. 2025. № 2. С. 55–64. URL: <https://uej.undip.org.ua/index.php/journal/article/view/845/1034>

Надійшла до редколегії 14.04.2026

Рекомендовано до друку 21.05.2026

Опубліковано 29.05.2026

Відомості про авторів:

Олійник Олександр Миколайович — кандидат історичних наук, доцент; кафедра теорії і методики викладання суспільно-правових дисциплін; Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди; Харків, Україна; email: oleynik.oleks@gmail.com; ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8382-9751>

Солошенко Олена Михайлівна — кандидат історичних наук, доцент; кафедра теорії і методики викладання суспільно-правових дисциплін; Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди; Харків, Україна; email: soloshenkoelena@ukr.net; ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2877-0237>

Олійник О., Солошенко О. Інтеграція цілей сталого розвитку в освітній процес як провідний чинник підготовки вчителя історії та громадянської освіти.

Здійснено комплексне дослідження процесу інтеграції Цілей сталого розвитку (ЦСР) в освітній процес закладів вищої освіти як провідного чинника професійної підготовки майбутніх вчителів історії та громадянської освіти. В умовах глобальних викликів та реалізації державної стратегії сталого розвитку України до 2030 р. формування у студентів ціннісних орієнтирів та компетентностей, спрямованих на гармонізацію соціальних, економічних та екологічних аспектів, стає пріоритетним завданням педагогічної освіти. Проаналізовано фундаментальну нормативно-правову базу, що регламентує впровадження принципів сталості в освітню сферу.

Особливий акцент зроблено на досвіді підготовки фахівців на базі факультету історії і права ХНПУ імені Г. С. Сковороди. Авторами детально розкрито зміст освітньо-професійної програми

«Історія та суспільствознавство в закладах освіти», де концепція сталого розвитку інтегрована у структуру фахових дисциплін та методику їх викладання. Продemonстровано, як через оновлення змісту лекційних курсів, проведення спеціалізованих тренінгів та використання інтерактивних методів навчання майбутні педагоги опановують навички проєктування сучасного освітнього середовища, що сприяє формуванню екологічної свідомості та соціальної відповідальності здобувачів освіти.

Узагальнено, що готовність учителя історії та громадянської освіти до реалізації ідей сталого розвитку є визначальним фактором виховання свідомого громадянина та розбудови демократичного безбар'єрного суспільства.

Ключові слова: сталий розвиток; Цілі сталого розвитку (ЦСР); підготовка вчителя; історія та громадянська освіта; освітній процес; вища освіта; екологічна освіта; професійна компетентність.

Oliynyk O., Soloshenko O. Integration of sustainable development goals into the educational process as a leading factor in training teachers of history and civic education.

The article provides a comprehensive study of the process of integrating the Sustainable Development Goals (SDGs) into higher education institutions' curricula, as a leading factor in the professional training of future teachers, historians, and civic educators. In the context of global challenges and the implementation of Ukraine's national sustainable development strategy until 2030, the formation of students' values and competencies to harmonize social, economic, and environmental aspects is a priority task for teacher education. The paper analyzes the fundamental regulatory and legal framework governing the implementation of sustainability principles in the educational sphere.

Special emphasis is placed on the experience of training specialists at the Faculty of History and Law of H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University. The authors detail the content of the educational and professional program «History and Social Studies in Educational Institutions», in which the concept of sustainable development is integrated into the structure of professional disciplines and their teaching methods. The article demonstrates how, by updating lecture content, conducting specialized training, and using interactive teaching methods, future teachers master the skills to design a modern educational environment that promotes the development of environmental awareness and social responsibility among students.

It is concluded that a history and civic education teacher's readiness to implement the principles of sustainable development is a determining factor in raising a conscious citizen and in building a barrier-free democratic society.

Key words: sustainable development; Sustainable Development Goals (SDGs); teacher training; history and civic education; educational process; higher education; environmental education; professional competence.